

<https://doi.org/10.26565/2075-3810-2018-39-07>

ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА ЮРІЯ ПАВЛОВИЧА БЛАГОГО

24 квітня 2018 р. на 89 році пішов з життя Юрій Павлович Благою (д. н. 29.07.1929) – відомий фізик-експериментатор, доктор фізико-математичних наук, професор, який зробив великий внесок у розвиток молекулярної біофізики в Україні.

Юрій Павлович розпочав свою науково-педагогічну діяльність на фізичному факультеті Харківського державного університету після його закінчення у 1952 р., де він читав курс лекцій «Фізика рідкого стану», у 1960 р захистив кандидатську дисертацію та у 1975-1980 рр. займав посаду завідувача кафедри експериментальної фізики (за сумісництвом). Його подальша наукова доля була безперервно пов'язана з Фізико-технічним інститутом низьких температур НАН України з

перших днів заснування закладу в 1960 році. Почавши з посади головного інженера лабораторії, у 1962 р. він досяг рівня керівника фізичного відділу. У цей період Юрій Павлович займався вивченням фізичних властивостей криогенних рідин і в 1971 році захистив докторську дисертацію за темою «Дослідження термодинамічних властивостей скраплених газів та їх розчинів». У 1970 році Юрій Павлович перейшов до нової перспективної тематики – молекулярної біофізики нуклеїнових кислот, включаючи фізику біомолекул за умов низьких температур. В період з 1972 р. до початку 2000 р. він очолював відділ молекулярної біофізики, а з 2000 року працював головним науковим співробітником ФТІНТ ім. Б. І. Веркіна НАН України. У 1974 р. отримав наукове звання професора.

Підтримуючи зв'язок між фундаментальною наукою та вищою освітою, Юрій Павлович за сумісництвом працював завідувачем кафедри молекулярної та прикладної біофізики (1980-1985 рр.) і далі професором кафедри біологічної і медичної фізики Харківського національного університету. Він став одним із засновників потужної школи молекулярної біофізики у Харкові та вніс вагомий вклад у становлення декількох поколінь молодих науковців у цій галузі. Його курси лекцій з фізики біополімерів прослухали близько 600 студентів з більш ніж 20 країн світу. Серед його учнів – понад 20 кандидатів та 2 доктори наук, які активно працюють як в наукових організаціях України, так і в провідних світових лабораторіях.

Широке коло наукових інтересів Юрія Павловича включало різні аспекти молекулярної фізики та біофізики: структурні та спектральні характеристики нуклеїнових кислот та їх компонентів у розчинах та низькотемпературних матрицях, міжмолекулярні взаємодії біомолекул, кооперативні процеси, конформаційні й фазові переходи в біополімерах та їх комплексах з біологічно активними сполуками (барвниками, лікарськими речовинами, іонами металів), застосування криогенних методів криоподрібнення та сублимаційної сушки фармацевтичної сировини. Під керівництвом Юрія Павловича було створено комплекс апаратури для біофізичних досліджень, включаючи низькотемпературні, та виконувалися роботи за темами фундаментальних досліджень, прикладних проектів у рамках державних науково-технічних програм та господарчо-договірних тем, низки міжнародних грантів.

Результати цих досліджень опубліковано майже в 300 статтях у престижних наукових виданнях, оглядах [1] і монографіях «Металокомплекси нуклеїнових кислот у розчинах», 1991 р. [2], та «Фізичні принципи молекулярної організації і структурної динаміки біополімерів», 2012 р [3]. Міжнародне визнання наукових досягнень Юрія Павловича відбилося у присвоєнні йому звання Соросовського професора та участі в низці міжнародних наукових проєктів.

У 2008 році Юрій Павлович, у складі колективу колег, отримав Державну премію України в галузі науки і техніки за цикл робіт «Фундаментальні фізичні властивості біополімерів, що визначають їх функціонування».

Впродовж багатьох років Юрій Павлович був заступником голови спеціалізованої вченої ради Харківського університету з захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю 03.00.02 – «Біофізика», де, завдяки опонуванню кваліфікаційних робіт, він дав путівку у велику науку багатьом українським біофізікам. Юрій Павлович входив до складу редакційної колегії наукового фахового видання «Біофізичний вісник» а також журналу «Проблеми кріобіології» (до 1991 – «Кріобіологія»), був організатором низки шкіл з фізики нуклеїнових кислот та співорганізатором конференцій по спектроскопії біополімерів і застосуванню мас-спектрометрії в біології та медицині. Він є одним з засновників Українського біофізичного товариства (УБФТ) та ініціаторів проведення з'їздів УБФТ.

Колеги та учні Юрія Павловича запам'ятають його як талановитого та ерудованого науковця, мудрого керівника та педагога, людину великої доброти і справжнього благородства.

[1] Благой Ю.П., Шеина Г.Г., Иванов А.Ю. и др. Низкотемпературные экспериментальные исследования в молекулярной биофизике (обзор) // Физика низких температур. 1999. Т. 25 (10). С. 1003-1020.

[2] Металлокомплексы нуклеиновых кислот в растворах / [Ю. П. Благой, В. Л. Галкин, Г. О. Гладченко и др.]: отв. ред. Малеев В.Я. Киев : Наук. думка, 1991. 272 с. ISBN 5-12-002499-0

[3] Фізичні принципи молекулярної організації і структурної динаміки біополімерів : монографія / [Ю. П. Благой, О. Н. Веселков, С. Н. Волков, та ін.]: за ред. Малєєва В. Я. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 352 с. ISBN 978-966-623-906-1

В.О. Карачевцев, М.В. Косевич, Н.М. Жигалова